

SVENSKA
CELIAKIFÖRBUNDET

Svenska
Celiakiungdomsförbundet

2014-06-05 Stockholm
Diarienummer 182/2014

Remissyttrande: Förslag till Livsmedelsverkets (2014:X) föreskrifter om livsmedelsinformation m.m.

Svenska Celiakiförbundet, SCF, och Svenska Celiakiungdomsförbundet, SCUF, har valt att tillsammans svara på remissen utifrån de aspekter som SCF och SCUF bedömer påverkar hälsan för personer med celiaki, personer som är laktosintoleranta, samt för de som inte tål mjölk - eller sojaprotein.

För våra medlemmar är det viktigt att man får tydlig information - gärna både skriftlig och muntlig information - när man äter mat på restaurang, hämtar mat, samt köper oförpackade livsmedel i butik.

Vi tycker att det är positivt att den EU-förordning (nr 1169/2011, informationsförordningen) som ligger till grund för de föreslagna föreskrifterna fokuserar på konsumenträtten och konsumentens möjlighet att göra medvetna val. Vad förordningen får för konsekvenser för livsmedelsföretagen, skriver man betydligt mindre om i förordningen.

I skälen till varför EU antagit förordningen skriver man bland annat:

(3) ”För att uppnå en hög hälsoskyddsnivå för konsumenterna och garantera deras rätt till information bör det säkerställas att konsumenterna får lämplig information om de livsmedel som de konsumerar.”

(4) ”... är det en allmän princip i livsmedelslagstiftningen att ge konsumenterna möjlighet att göra informerade val om de livsmedel de konsumerar och att förhindra förfaranden som kan vilseleda konsumenten.”

(17) ”Det huvudsakliga syftet med kravet på obligatorisk livsmedelsinformation bör vara att ge konsumenterna möjlighet att identifiera ett livsmedel och använda det på lämpligt sätt samt att göra val som passar deras individuella kostbehov.”

Vi uppfattar det som att förordningens syfte i allra första hand är att stärka konsumentens ställning. Det har vi åtanke när vi läser Livsmedelsverkets förslag om föreskrifter.

I Livsmedelsverkets konsekvensutredning (Bilaga 1 Remiss-PM) resonerar man främst om eventuella konsekvenser för företagare inom livsmedelsbranschen, och lägger mindre vikt vid konsekvenserna för konsumenten.

Svenska Celiakiförbundet och Svenska Celiakiungdomsförbundet anser att det hade varit mer i linje med förordningens syfte att Livsmedelsverket lagt större fokus vid konsekvenserna för konsumenten, snarare än eventuella logistiska och ekonomiska konsekvenser för livsmedelsföretagen.

För att de nya reglerna ska hålla kvalité och erbjuda trygghet för konsumenten anser vi att det måste finnas tydliga kontrollprogram för livsmedelsinformationen. Detta förutsätter även att det finns handlingsplaner hos livsmedelsföretagen för kontrollprogrammen.

9 § *”Uppgifter om ingredienser får lämnas i annan ordningsföljd än den som föreskrivs i artikel 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011”*

Vi anser att det finns flera skäl att inte frångå den ”Störst kommer först”- princip, alltså att man ska skriva ut ingredienserna i fallande storleksordning, som idag gäller för färdigförpackade livsmedel.

Den laktosintolerante kan tåla att få i sig lite laktos, men inte klara av att konsumera laktos i större mängd. För dessa personer är det relevant att få en ungefärlig uppfattning om vad livsmedlet innehåller i fallande storleksordning.

Att hålla en strikt glutenfri kost, som våra medlemmar måste göra, är en utmaning i vardagslivet. Att hitta livsmedel - speciellt på restauranger - som är acceptabla när man har diagnosen celiaki och som dessutom är någorlunda hälsomässigt nyttiga i andra avseenden är inte helt lätt. Till exempel kan det vara svårt för individen att få i sig tillräckligt med fibrer då man håller en strikt glutenfri kost. Av den anledningen finns också goda skäl för konsumenten att få reda på vad livsmedlet innehåller.

Ungefär tio procent av unga personer med typ 1-diabetes har också diagnosen celiaki. För dessa personer är det av största vikt att veta vad ett livsmedel innehåller.

”Störst kommer först”- principen i ordningsföljden på märkningen av färdigförpackade livsmedel är väl etablerad och inarbetad i konsumentledet. Att frångå det systemet kommer sannolikt att skapa förvirring kring hur märkningen av livsmedel – färdigförpackade eller ej – ska tolkas av den enskilde konsumenten.

Man kan tillägga att ”Störst kommer först”-ordningen ger intryck av att vara en väl fungerande konsumentupplysning som hjälper konsumenter i allmänhet att göra aktiva val utifrån bland annat vad de anser är bäst för deras hälsa. Det finns anledning att tro att denna ordning är positiv för den allmänna hälsan och hjälper de konsumenter som vill äta hälsomedvetet.

10 §

Vi anser att den obligatoriska informationen om allergener ska kunna tillhandahållas såväl muntligt som skriftligt. Livsmedelsföretagaren ska alltså kunna tillhandahålla informationen på båda sätt vid begäran.

Att lämna uppgifterna muntligt gynnar dialogen mellan livsmedelsföretagen och konsumenten. Konsumenten kan då direkt förklara eventuella kostbehov och få direkt respons på denna information. Vi ser det även som en tillgänglighetsfråga för konsumenten. Synskada, språkkunskaper och lässvårigheter är exempel på hinder vid endast skriftlig information.

Möjligheten för konsumenten att själv få läsa och ta del av livsmedelsinformationen är dock viktig. En del konsumenter föredrar att få informationen skriftligt, och då ska det vara möjligt.

Kunskapsbristen gällande de allergener som vi företräder är ofta stor hos livsmedelsföretagen, vilket våra förbund återkommande erfar. Ett kunskapslyft på marknaden är därför nödvändigt. Om livsmedelsföretagarna är ålagda att formulera information i skrift medvetandegörs informationen ytterligare. Det kan innebära ett kunskapslyft för de som tillagar, serverar och hanterar livsmedel och måltider. Vi anser att det är denna kedja av kunskap som är central i denna fråga. Vi vill även poängtera vikten av att informationen som finns i skrift även ska vara kunskapsförankrad hos livsmedelsföretagaren för att den även ska kunna tillhandahållas muntligt.

Som förslaget ligger nu är livsmedelsföretagen skyldiga att informera konsumenten om maten innehåller de listade 14 allergenerna, detta när måltiden säljs och äts på plats. Vi anser dock att

informationen som krävs vid färdigförpackat bör uppmuntras att tillhandahållas även vid oförpackat. Detta för att konsumenten ska kunna göra ett medvetet och informerat val även innan eventuell beställning.

10§ *"Sådan upplysning behöver inte ges om en utredning har gjorts där konsumentens allergier och överkänslighet har nedtecknas i förväg och livsmedlet överläts till konsumenten utifrån dessa uppgifter."*

Vi motsätter oss detta. Vi anser att det skulle innebära att flera viktiga områden faller utanför regelverket. Områden som lyfts fram som exempel i Remiss-PM är skolor och sjukhus, två verksamheter som vi ser som särskilt relevanta att omfattas av regelverket.

Vi vet att skolmaten för elever med specialkost är återkommande bristfällig. Våra medlemmar hör av sig till oss, och berättar även i möten med oss, hur kommunikationen kring specialkostbehov brister inom skolan. Informationen om elevers kostbehov sker i flera led. Informationen ges först av föräldrar till en centralt ansvarig instans och sedan kommuniceras detta vidare till en extern aktör som i sin tur levererar skolmaten till skolan. Genom dessa led kan många missar ske och personal på plats i skolköken har inte alltid rätt information tillgänglig för att kunna servera säker skolmat. Därför anser vi att det är viktigt med krav på information även inom detta område.

För barn och unga med speciella kostbehov är livsmedelsinformation en förutsättning för en aktiv fritid och social samvaro. Näringsriktig skolmat är viktig för att kunna prestera under skoldagarna, och rätt kost är även viktig under aktivitet på fritiden. Fritidsverksamhet och lägerverksamhet bör även de täckas in av reglerna.

Detsamma anser vi ska gälla vid konferenser och olika publika tillställningar. Även mat som serveras på sjukhus bör omfattas av reglerna. Detta för att livsmedelsinformationen bör kunna ske i dialog för att patienten ska känna trygghet i att hen serveras rätt kost.

13 § *"Dispens"*: Vi oroas av möjligheten att ge dispens från föreskrifterna. Vi vill att detta preciseras: I vilka fall och under vilka omständigheter kan det bli aktuellt med dispens?

Vi förutsätter att möjligheten att få dispens endast skulle kunna bli aktuell i mycket speciella fall och under mycket speciella omständigheter. Vi förutsätter att det till exempel inte blir möjligt att åberopa att mindre näringsverksamheter, exempelvis säsongsrestauranger eller liknande, anger bristande resurser som skäl för att kunna bli aktuella för dispens från föreskrifterna.

Om föreskrifterna ska åstadkomma väsentligt ökad trygghet för våra medlemmar och konsumenter i allmänhet så bör i princip alla livsmedelsföretag vara skyldiga att följa föreskrifterna i alla dess delar. Ett system som erbjuder kryphål i form av dispenser skulle definitivt urvattna förordningens avsedda syfte.

Bakgrund

Om Svenska Celiakiförbundet

Svenska Celiakiförbundet är en medlems- och intresseorganisation för alla som har celiaki (även kallat glutenintolerans). Förbundet företräder även laktosintoleranta, samt de som inte tål mjölk - eller sojaprotein.

Celiakiförbundet arbetar för att öka kunskapen i samhället om dessa diagnoser. Målsättningen är att våra medlemmar ska kunna leva ett så friskt liv som möjligt och ha tillgång till livsmedel fria från gluten, laktos, mjölk - eller sojaprotein.

Förbundet har 24 000 medlemmar i 31 läns- och lokalföreningar.

Om Svenska Celiakiungdomsförbundet

Svenska Celiakiungdomsförbundet (SCUF) är intresseorganisationen och mötesplatsen för över 7700 barn och unga 0-35 år med gluten- och laktosintolerans. SCUF är Sveriges största ungdomsförbund för funktionsnedsatta och medlemmarna är organiserade i sex regioner.

SCUF verkar för ett tillgängligt samhälle genom att stärka förbundets medlemmar, sprida kunskap och påverka viktiga aktörer i samhället (politiker, skolor, caféer, restauranger och livsmedelsbutiker) samt uppmuntra forskning och produktutveckling. I SCUF stärks barn och unga med gluten- och laktosintolerans under våra nationella och regionala aktiviteter.

Bengt Eriksson

förbundsordförande
Svenska Celiakiförbundet
bengt.eriksson@celiaki.se

Eva Wilhelmsson

förbundsordförande
Svenska Celiakiungdomsförbundet, SCUF
eva.wilhelmsson@scuf.se